

Çèííóð ÓÐÀ ã ÑÈÍ,
ôèëîëîãèÿ ôæíäæðå äîêòîðû

Óðæð $\frac{1}{4}$ (ðè) °ñüëùíû – ð³ ðéè ðåéæðfá $\frac{3}{4}$ ê¹iññáéâåáíæ ð⁴fá $\frac{1}{4}$ °óéëáíüé•àí
þæì áéê $\frac{1}{4}$ fáíññæéâéå $\frac{3}{4}$ f. Óíù $\frac{1}{4}$ óðû $\frac{2}{2}$ ðåéâáíæ ðóðà ééëâæí ååíæ ðæðæá-
íæšå ëæ þ°. Ðåéìæðfæ, °óéëáíüéñúíà °áððàí, ð³ðé $\frac{3}{4}$ $\frac{3}{4}$ fáéééíåððæð
íåíæí ðæðæáíæ èððæð.

È½í ìœ•œíæåà Šœì ¼/fâíñïçæåééäà Š½/f áðéüñóðùíà, ýfñüëñðòà áðóðåéññº-ðàðfñ½ È½/ëéååðáíæ °åðåàìàðòàí, nòðéèëñðòèéà Šœì iðíéððåðöey áðéúññà ýfñüë•àíðåfìððåðfæ óé è•ðéåðåðsñf °åðéüñðñéà ééééæ. ¶ ýfñà ðåééæ óíñ½ ðü-íññº áééëåééðå íåðíñéí áéñðññéàíññº áééê fðð áðóðåéññº ðñññfñðå, n³ 1ééé óé ð³ðé³ ðíðìàéæ Šœì ð³ðé³ ñéíðåéññº ðåððåðåðfñ ð³ðé³ññº è½ðñðåðééññº. Áðåøº ïðð ðåééåíå¾ Š½/féååðåíæ óé 9 ìœ•œíæéæ à³é³ ìœéððåðåðééæ. Ðåðåð ðåééåíå¾ à¾éåðìàéñ Š½/féååðåíæ óíñ½ 16 ìœ•œíñðå òéññº ìœéæ.

Óðæorí ðíðiáðasú ūk yáðe súðiá°. Óði áðeéð/ðáñi ðóðiðeþyðsúðiáð eðeëð
sæi ènñáðiáð, àëìðiððiù ðeññáðiáð áðeëðé. Áñüe iñðða°ða ðíði/ýiññáðiáð áðið
iðiáðé ðóðiññið áðeëðæsá éði °óðiññáð (óðiññáð "ií èiðiáðe", "iíá ñáçáða-
iðiáði"). Síðiðiðiáð iáðiáði ðeððiðiáði èððiðiáð): Áðeáðiðiáð ðeððiðiáði áðiðiáð. Áðiðiðiáði èððiðiáði
ðeððiðiáði áðiðiáð. Áñüe °úðiññáðiáð "ènñáðiáð" Síðiðiáð iáðiáði àëìðiððiðiði áðoëáð:
çéiññiði ðeððiðiáði à•àé – çéiññiði ènñáðiáði à•àé. Á°ðóðiðiáði ðeððiðiáði ýò – Á°ðóðiðiáði
ènñáðiáði ýò súðiáði áðiðiðiáði.

Óðæxíæxé óðíðæxuúíð¾ ìæ•æíææðå ëæ, °óðæxíûðæxuúíð¾ ëà ¼/fájñíðæxéæ-
éæ. Ë¾ áðæðòå óíûð¾ ìæ°ææðæfå, æðòåìæðfå ß¾éæxí yñðåíæ éíäåðå¾ ñæðæxu
áðæxuúíð¾ ððæðæxuúíð¾ æðòåðæðæ xæðæxé. Áñüé ïñðå°ðå óð "ðèæxí èð¾/ææ" ñæ-
•ñðòðuñððuñðfú áðæxuúíð¾ ß¾/fájñíðæxíåðå ìæíæxí àæìðæxuúíð¾ ðæxuúíð¾
óíûð¾ àfæ•ûíæxí •ûíæ ðæxuúíð¾.

^aūf-àí ûññ-ò à °åðòñû, åæçèò áèòåíäemåå áåð ìøøæøæøé åñüé $\frac{3}{4}f$ èêå ý°òåí
äå ³ð³ð ³ ìåíæí àéñññ-ò•åí. Òéæé ³ð³ð ³ áðöéìæé.

2) *Æfcišaf ſyfford* éíí•à•ú ðáéäi áéððáìåä åéððéñðéøæøéšáí ðéæðéíæé, ié³æ ðáðááí áéððáéæðí ſynd ſyððáíå½føí ýíðæéúü °æéäì. (C. °æfø°áàååå, "Áæéäi•à óºúíæéúü").

3) ^aàéòûð þþ-à ð³øêæñ, àëàøà, šåéêåðåï °óéìà•àéù ðëåñíäæé, éii-øà° °úíà þðòà áàøëàíû. (Á.Íí•íìàíîâ, "•¼ìåðfæð áàë°ûøû").

Áúíääà ³ð³ð áåð ÿºðàí •úíà ä³ð³¿ ºóéúë•àí.

Ծեառաւայ, ծեառո, ծեշքինա, ծելա օիօիաէածնին% ° օէէաննէնթն էա օէէա իէ աօննծնէն° ծնօֆնինաé, օէած յինինա ծնինթ աէէայածն ք³ էէան յինա- առայ ծնինինա ° ածնա օէննէա.

Ðe ðíðinálsuñ ðóðræðumæð/ fá áðæðaðæ, •afgefðóðæ, óðr s³ Eððæ yñsláðæ 3ð 3ðfæð iðaíðæ, àðeñðruñæ, s³ Eððæ ðaðaíðæ íðaíðæ, 1³ ðóðæ iðaíðæ á 3ðæ.

Í Íe-é-áé: Áé É³ Ó³ Áé-é, ðé, éúé É³ Ó³ Áé-é, ðé, ááðúñé, ááðá ðáðófú ¼óéééé, ááðá ááðúñýéíü ééñéééé, ðé. (Í. Úñéééé, "Ááf fá ¾ ³Éf ¾ ¾ Ééééé").

Óðóðà ðàëéïñðfæí šóð¾ ³ñѓ ³ñѓ ³ çàðòðà ° ðéëæàñüë•àíäà ³ð ³ð ° óéúëìäæ, ñѓ ³ ïèé, •æfæðòæ, š ³ééæñðåð¾ ³ýéæşå ðíáí šóð¾  ééæ:

1) — Аúіà ѕéїá¾ æœ ðò•àíü¾ áóðëšà, íèïäøé ѕøééáðò áóðëñð èíå, — ðè ³éññøéñðò. (Í.м.øðèì, "Áafffá¾ ³éññøéñðò").

2) — *Академія наук* 1961 166—167, — 1961а 166—167. (А.ІІ.ІІІ.ІІІ, ".*Кільцеві*
академічні публікації").

Óð ॑ ùëñìñú çåð, çåñìåí ðî ðññåéåð ðññíå ðóðå ðåéñìøðfæ ॑ ðëëæáñüë-åñíå ðéå ñéééæ ॑ ïè áðóðåéññú ॑ ðññfûñðñåé, áðø°à ॑ ùëñìñú äåð êå½åê, šññfûññå Þæñ ॑ ðåéåðøéå ॑ ðññíñúø ॑ áðééäñéå ìåñíæí ॑ áéññðñéå.

Íeð;æ: – Níðeðí! Ðíða eíiðiæðfáðu êðeð! – ðeðia áafffáð ácáiä eí-iáðiæðu. (Ä. Þeðuúé, "aí"). Øóíuñsu êðfáæ ðàðeðiá: °æðsú áåð ýfúññu-ëðd óíu òððuº êði °ðeðiáu, ðæðiæðfá áåð ð³ðeº ðæ æðeðiáððeð. Óíu áðoº à ñáðæðæð iáðiá ìðæðiá ðæðeðiáðuñi ðà áðeð. Íøðæði, Eðñháí ñeððæðiæð "Náº ìððiýº àððaðfá" æðfáðiá ðºu•áíä ððe õðfáæ ðàðeðiá, ððða ðåðeðiæð ðiðiðið iði s½f iáðiá ðåðeñº à ðiððaðuññæ. E áúíá éæð ýfúññu ðæðfáð ðaðiáº iáðfáðiæðfáðiáæ ðeðia s½fá áðeð iðða, ðæðæðiæðiæðfáæ ðåðfáæ áðiæ ðuññæ.

Đèò ðèê ê s' ééœi àœðfæ ð³ ðë³ ði ðiàëä êèëäï, êèëðå °a• ûófû áåéëååðð
sæì áûé iññðå° ðà èä ¼få ýéœðäæí °ûëùiàäí ³ ð³ ð iáíæí àéûðûëiàé.
Áûé êi iññðåðôèöyëàð áàðøëûññå s' ééœ¼ ðåëéåíæ ðãñ: Yéå së¼, øœéæ áðéà
ðè! ñééäå ðè, êèëløé ðé á³ã³í!

Øàððöêü ñëäääíå½få ááëëåððääíæ, èëå ý°ëäi ³ð°ð iåíæí àéñðñëä: ßðæé, øðëæé áðëëšñí, ðè, áúíäà ðëëíñíòëy ³ëëëšåíæ èíåí ñóìûð•à áâ°ûò þ°. (Ñ. iñíàðèñíâ, "Óð ýñåíæ ³ð°ðääíæ").

Áæééð/æñ ðóðíéðøyšñú í áàð°àð•àíáä öð eññåìäøðåæ, nñèòåðòðåð•à, àë-
ìåðòðåð•à ýéøðåï êëéøæ, ìæ•øíøšå ìåíøí ³ñ³í áæééð/æññåíæ ðóðå êëéøæ,
íà°ññåðòðû áåéëåðøæ šøì ³ð³ð ìåíøí àéñúðñüëìàé: Äó¿ ðëëi ðùñðñøñó. Ýø
ðëëi ýíñû. Såfñæ ðëëi à°ññå éñéñfñi. Fåññåæ ðëëi ýøéøæ.

Še³/æ ðèi àðàïi n̄øñêæëæð ³ff³ì,

² fāœí ñœñêœëœð øe³/äåëœð èíää. (Éûðfàí).

Š³ééœì ýñáíäæ áàø°à °ûëùìäàð ìåíœí áœéœíåøœæ èíåmíäæ, ³ò°ð
ð°ðé°ññæ °óéùëè. Òœ°ññå š³ééœìäæå °ûëùìäàí àéùðùëšà, ³ò°ð óíñ¾
àëäùíàí °óéùëè, àfà° °ûëùì ìåíœí àðàšùíà °óéùëìàé, ñ³íéè áùë
ññ°ðà ðëï °ðòìà ðœáœð ñññðàùíà éíæ: ðëï °ðéëàéùì, ðëï °ññ°ñðfû,
ðëï šíðàíùì š.á.

Iè; àëäàð:

1) მართლწერი ტექსტებში, ძველიც საკუთრივად, *fōdū* არის ბეჭდი, ბეჭდის ან ბეჭდის განვითარებული ფორმა.

2) — Ðàíáí áóëäü¼íù? "áéfà ðàíáí áóëäü¼? — ðèï áéðåí áåíæ šíðà-íù. (Å. Þëðûé, "ááí").

ꝝ fáíxéí àfá° ééëéæí ðæææð íáíxéí íæ·æíçéí è šæí ãðàìàðéé áæééæíå-øå áóéïàšä, "ðèï"ðæí šð³ ð³ ð °óéñüëä:

— Àòòùù áññääà êèëëðåð, Ì³õæìæò ðò•àí, ðèfåðæê àðáà•à šäëäéùº, — òëï, Õèñàìè ññáûº-ññáûºòùù àðûðàº ûð•ûòòù. (Á.Íí•ììàíîâ, "•½íåðfæð áäëºûº").

Ìè¿àëääàð:

1) Á³ðæáðaf fœ êéëåððæ ðèi áæ•æfæ áððæi, èðæíðæðæ. (Ä. Þðòúé, "aái").

"Áàðùñðfåðñà è ³ðæøäi ¼ëää", ðèi õàò ýfåñàº ðàð àóñüë•à. (Ñ. Íiâàðè-ñíâ, "Óó ýñåáíæøäå ì ³ðæäáøò"). Áûë íñðàº òà "òèi" òå¾ àëäúíàí ³ð ³ð êøðæé, ñ ³íèe óíàí àëäà àéñðûì š ³éøæì èëëæñéí.

Óþáæiäæ áéðåëæäí ìè;àëää ðèï °ûëùìûíû% šó%ûíàí ³ð³ð êæðæé, óë ¼fåíæí šó% êëëæäí օæáæðfå% áåð ³ë³ø³ ìæ•æíæ éæšæðåíæí áàðºà þ;ûº°à æðåëæäí:

— Óõ, °iðììäî äëäüñ, àáàéëäìäé °äë-äíiùí! — ðëi, °üf šúiùí ðòðääéòðû. (Á.Íí•iìäiâ, "•½iñäðfæð áäé°ñóðû").

¶ áúñiá àððoàáàí·û ìè; àéäà ðèi á³ð³ íéæé àéñüðñüéìà•áí šæì à³ð³¿ ðæ, ñ³íéè áûë íñðàºðà óë èéå ðæáñðfå ¼f-àðà áæéëæí òìðå: Áûëàðfû ýáæé àððòñðñó ðèi àðàó ì³íéèí ð/ðññé. ("Áàºº íððíñðàí", 2005, 9 ìàðð).

„*f̄faíceí* šó% ेeëææí ðæáææðfæí iæ•æíæ éæšæðæíæí äæ, n̄iéíøåêñèè ý°øðæí
äæ àæúðûëšà, óíæí šó% ³ð³ð °óéûëæ: (Àðæšû)... – Šéíå%ñæ áóëšûí,
– ðæí, ³¿ð³íåæãå è³i³s³í šæëûí ñèðææðæ ûð•ûðòðû. (Á.Íí•ííæííæ,
"•½íåðfæð áæé°ûðû").

Ðæðæñi ðíðìàëšñúiñ¾ °õéëàíñüëøðòà ¼f ððñúíû áàð. Æãæð °àáðàðëàíñüï èêëéæí š¼ffæð àðàëšñúíäà ðíðñà, ³ð³ð ìåíæí àéñðñëìàé: Áàðìàëéñi ðèæññ áàðìàëéñi, ðåëëëşð¾ 1éøéæ.

Óðækkjóða¾ ðóðrða ðáðeíðið iðláiði °óððeàiúñë·àiáà·ù ýfuiðnøðu áðeëäæðéå, áñúíäà, ³ðæ °ûðñì ðiðiàšu áððeàðða°, óiàí sðþ¾ ³ð³ð °ðéñüëà.